

काठमाडौं महानगरपालिका इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण अक्षयकोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७८

स्वीकृत मिति : २०७८।४।१९

प्रस्तावना : काठमाडौं उपत्यकामा लामो समयदेखि परम्परागत रूपमा सञ्चालनमा रहेका जात्रा पर्वमध्ये ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पर्यटकीय महत्वको इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्धन गर्दै यस पर्वको जोखिमरहित तवरले सञ्चालन, व्यवस्थापन तथा मौलिक स्वरूपमा निरन्तरताका लागि इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण अक्षयकोष व्यवस्थापन गर्न आवश्यक भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ उपदफा (२) को खण्ड (फ) मा उल्लिखित कर्तव्यपालन गर्न काठमाडौं महानगरपालिका प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७५ को दफा ४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नगर कार्यपालिकाको मिति २०७८/०४ /१९ को बैठकले यो कार्यविधि स्वीकृत गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

- सङ्क्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस कार्यविधिको नाम “काठमाडौं महानगरपालिका इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण अक्षयकोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७८” रहेको छ ।
(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।
- परिभाषा :** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-
 - “अध्यक्ष” भन्नाले इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण अक्षयकोष सञ्चालन गर्न गठित कोष सञ्चालक समितिको अध्यक्षलाई सम्झनुपर्छ ।
 - “कोष” भन्नाले इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण गर्न गठित अक्षयकोषलाई सम्झनुपर्छ ।
 - “महानगरपालिका” भन्नाले काठमाडौं महानगरपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

- (घ) “सदस्य” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित समितिको सदस्यलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ङ) “सदस्य सचिव” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित सञ्चालक समितिको सदस्य सचिवलाई सम्झनुपर्छ ।
- (च) “समिति” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण अक्षयकोष सञ्चालक समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

समितिको गठन, बैठक र अधिकारसम्बन्धी व्यवस्था

३. समितिको गठन : (१) इन्द्रजात्रा व्यवस्थापन तथा सञ्चालन गर्न एक अक्षयकोष सञ्चालक समिति गठन हुने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठित समितिमा देहायबमोजिमका पदाधिकारी रहने छन् :-

(क)	प्रमुख, महानगरपालिका	- अध्यक्ष
(ख)	प्रतिनिधि, संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय	- सदस्य
(ग)	प्रतिनिधि, बागमती प्रदेश सरकार	- सदस्य
(घ)	अध्यक्ष, इन्द्रजात्रा व्यवस्थापन समिति	- सदस्य
(ङ)	प्रतिनिधि, गुठी संस्थान	- सदस्य
(च)	प्रमुख, हनुमानढोका दरबार हेरचाह अड्डा	- सदस्य
(छ)	प्रमुख वा निर्देशक, महानगरपालिकाको सम्पदा तथा पर्यटन विभाग	- सदस्य-सचिव

(३) समितिले आवश्यक देखेमा कुनै व्यक्ति, विशेषज्ञ वा संस्थागत प्रतिनिधिलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्ने छ ।

४. समितिको बैठक : (१) समितिको बैठक आवश्यकताअनुसार अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्ने छ ।

(२) समितिको बैठक बस्ने सूचना समितिको सदस्य सचिवले बैठक बस्नुभन्दा चौबिस घण्टा अगावै सदस्यहरूलाई दिनुपर्ने छ ।

(३) समितिको कूल सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशतभन्दा बढी सदस्यहरू उपस्थित भएमा समितिको बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिने छ ।

(४) समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्ने छ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूले आफूमध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्ने छ ।

(५) समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुने छ र मत बराबर भएमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिने छ ।

(६) समितिको बैठकबाट भएका निर्णयहरू अध्यावधिक गरी राख्नुपर्ने छ । समितिको निर्णय पुस्तिका सदस्य सचिवको जिम्मामा रहने छ ।

(७) समितिको निर्णय समितिको अध्यक्षले प्रमाणित गर्ने छ ।

(८) समितिको बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुने छ ।

५. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :** (१) दफा ३ बमोजिम गठित समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुने छ :-

- (क) इन्द्रजात्रा पर्व सम्बद्ध सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरी इन्द्रजात्रा पर्वको ऐतिहासिक, पुरातात्विक, धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्वलाई संरक्षण, प्रवर्धन तथा संवर्द्धन गर्ने कार्यमा कोषको अधिकतम परिचालन गर्ने,
- (ख) धेरै प्रकृतिका जात्रा, पर्व, नाच र प्रदर्शनीको एकीकृत मानिने इन्द्रजात्रा पर्वमा सञ्चालन हुने नाच एवम् जात्रा पर्वहरूको समुचित व्यवस्थापन गर्ने/गराउने,
- (ग) चन्द्रमासको भाद्रशुक्ल द्वादशीदेखि आश्विनकृष्ण चौथीका दिनसम्म सञ्चालन हुने इन्द्रजात्रा पर्वलाई सुव्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने/गराउने,
- (घ) यःसिं (इन्द्रध्वजा) उठाउने, रथयात्रा गराउने, ढालेर सेलाउने तथा दीप्याखं (देवीनाच) प्रदर्शन गर्ने प्रबन्ध मिलाउने,
- (ङ) हाथुः (श्वेतभैरव), आकाश भैरव तथा बाकादेआजुको मूर्ति प्रदर्शनको व्यवस्थापन गर्ने,

- (च) लाखे, पुलुकिसि, सवःद्यः, महाकाली नाच तथा उपाकु परिक्रमा गर्न आवश्यक यवस्था मिलाउने,
- (छ) जीवित देवी कुमारी तथा जीवित देवताहरू श्री गणेश र श्री भैरव रथयात्राको प्रबन्ध गर्ने, सो कार्यमा स्थानीय जनसमुदाय परिचालन गर्ने,
- (ज) नेपाल सरकार संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय र हनुमानढोका दरवार हेरचाह अड्डासँग आवश्यक समन्वय एवम् सहकार्य गरी राष्ट्र प्रमुख तथा सरकारका उच्च पदस्थ महानुभावहरू विदेशी कूटनीतिक नियोगका पदाधिकारीहरू, विशिष्ट व्यक्तित्वहरू सहितको जनसमुदायको समुचित सहभागिताको व्यवस्थापन गर्ने,
- (झ) इन्द्रजात्रा पर्वलाई नेपालको मौलिक परम्पराको रूपमा जगेर्ना गर्ने, पर्यटकीय महत्व दर्शाई प्रचारप्रसार गर्ने र अन्तर्राष्ट्रियकरण गर्ने/गराउने,
- (ञ) भक्तपुर, कीर्तिपुर, ललितपुर, दोलखा, थानकोट, फर्पिङ, लुभु, ठैवसमेतका क्षेत्रहरूमासमेत इन्द्रजात्रा मनाइने भएकाले इन्द्रजात्रा मनाउने ती स्थानका व्यवस्थापनसँग आपसी सहकार्य तथा सहयोग गर्ने,
- (ट) “वर्सातको देवता” मानिने इन्द्रको पूजाआजा तथा इन्द्रको आराधानाबारे जनचेतना फैलाउने,
- (ठ) इन्द्रजात्रा अवधिभर जात्रा, पर्व, प्रदर्शनी, नाच र पूजाआजा हुने स्थानहरूको सरसफाई सुरक्षा आदि कार्यका लागि खर्च गर्ने, गराउने,
- (ड) इन्द्रको मूर्ति राख्ने खटको व्यवस्था मिलाउने, ह्युमन बत्ती बाल्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ढ) इन्द्रजात्रा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्न गठित कोषको अधिकतम उपयोग गर्ने,
- (ण) नेपाल राष्ट्र बैङ्कबाट इजाजतप्राप्त वाणिज्य बैङ्कमध्ये बढी ब्याज दिने बैङ्क छनोट गरी समितिको नाममा खाता सञ्चालन गर्ने,

(त) प्रत्येक आर्थिक वर्षमा हुने आम्दानीका आधारमा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने, नियमानुसार लेखा परीक्षणगराई आम्दानी खर्च, चलअचल सम्पत्तिको सेस्ता दुरुस्त राखी महानगरपालिकामा पेस गर्ने,

(थ) इन्द्रजात्रा व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी इन्द्रजात्राको समग्र व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने तथा अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने/गराउने ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएका काम, कर्तव्य र अधिकार बाहेकका कुनै विषयमा तत्काल कार्य गर्नुपर्ने भएमा समितिको निर्णयबमोजिम हुने छ ।

परिच्छेद-३

पदाधिकारी तथा कर्मचारीसम्बन्धी व्यवस्था

६. **अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार** : अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुने छ :-

(क) बैठकको अध्यक्षता गर्ने र निर्णय प्रमाणित गर्ने,

(ख) समितिको बैठक बोलाउने,

(ग) बैठकको निर्णय प्रक्रियामा आफूबाहेकमा मत बराबर भएमा निर्णायक मत दिने,

(घ) समितिको बैठक बस्न नसकेको अवस्थामा सदस्य-सचिवमार्फत पेस भएका निवेदनउपर आवश्यक निर्णय गरी समर्थनका लागि समितिमा पेस गर्ने ।

७. **सदस्य सचिवसम्बन्धी व्यवस्था** : (१) महानगरपालिकाले समितिको सदस्य सचिव तोक्ने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको सदस्य सचिवले देहायका कार्यहरू गर्नु पर्ने छ :-

(क) समितिबाट भएको निर्णय कार्यान्वयन गर्ने/गराउने,

(ख) समितिको निर्णय र प्रचलित कानूनबमोजिम खरिद कार्य गर्ने/गराउने,

(ग) हिसाब किताबको अभिलेख दुरुस्त राख्ने,

- (घ) ईन्द्रजात्रासंग सम्बन्धित ऐतिहासिक, पुरातात्विक, साँस्कृतिक, धार्मिक र अन्य महत्वपूर्ण वस्तुहरूको सुरक्षा प्रबन्ध मिलाउने ।

परिच्छेद-४

विविध

८. **अक्षयकोषसम्बन्धी व्यवस्था** : (१) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, महानगरपालिका, गुठी संस्थानबाट प्राप्त हुने रकम अक्षय कोषमा जम्मा हुने छ ।

(२) कोषमा प्राप्त सबै रकम समितिको नाममा सबैभन्दा बढी ब्याज दिने बैङ्कमा खाता खोली जम्मा गरिने छ ।

(३) इन्द्रजात्रा पर्व संरक्षण तथा प्रवर्द्धनका कार्यहरू सञ्चालन गर्नको लागि तथा समितिकोतर्फबाट गर्नुपर्ने सबै खर्च कोषको ब्याज आम्दानीबाट व्यहोरिने छ । कोष अक्षय भएकोले साँवा रकम खर्च गर्न सकिने छैन ।

(४) समितिको खाता अध्यक्ष वा अध्यक्षले तोकेको सदस्य र सदस्य सचिवको संयुक्त दस्तखतबाट सञ्चालन हुने छ ।

(५) यस दफाबमोजिमको कोषको ब्याज रकम खर्च गर्दा इन्द्रजात्रा पर्व व्यवस्थापनका लागि विगतदेखि भइरहेको खर्चको शीर्षक, आवश्यकता, उपयोगिता र औचित्यताको आधारमा गरिने छ । खर्च विवरण पारदर्शी र प्रभावकारी भई ईन्द्रजात्रा व्यवस्थापन सुदृढ, सबल र गुणात्मक बनाउन केन्द्रित हुनुपर्ने छ ।

(६) यस कार्यविधिमोजिम भएको खर्चबापतको भुक्तानी गर्दा वा कारोबार गर्दा विद्युतीय कारोबार वा चेकमार्फत गर्नुपर्ने छ ।

९. **लेखा र लेखा परीक्षण**: (१) समितिको आय-व्ययको लेखा स्वीकृत ढाँचामा राखिने छ ।

(२) समितिको आय व्ययको वार्षिक लेखा परीक्षण महालेखा परीक्षकको कार्यालयबाट हुने छ ।

(३) महानगरपालिकाले जुनसुकै बखत समितिको वार्षिक हिसाब किताब जाँचन वा जचारुन सक्ने छ ।

(४) कोषको रकम तथा खर्च विवरण ईन्द्रजात्रा समापनपश्चात तीस दिनभित्रमा सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ ।

(२५४)

१०. समन्वयसम्बन्धी व्यवस्था : समितिले इन्द्रजात्रा व्यवस्थापनसम्बन्धी कार्यहरू गर्दा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, महानगरपालिका, पुरातत्व विभाग, गुठी संस्थान, अन्य स्थानीय सरकार, सरोकारवाला निकाय तथा सम्बद्ध संस्थाका प्रतिनिधि, विशेषज्ञ र स्थानीय जनसमुदायसँग आवश्यकताअनुसार छलफल, अर्न्तक्रिया, रायपरामर्श प्राप्त गर्न आवश्यक समन्वय गर्न सक्ने छ ।
११. महानगरपालिकाको दायित्व : विदेशी पाहुनासमेत बोलाई इन्द्रजात्रा पर्व व्यवस्थापन गरेको अवस्थामा त्यसको व्यवस्थापन र वित्तीय प्रबन्धसमेत मिलाउने दायित्व महानगरपालिकाको हुने छ ।
१२. अधिकार प्रत्यायोजनसम्बन्धी व्यवस्था : समितिले यस कार्यविधिवमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारमध्ये केही अधिकार आवश्यकताअनुसार अध्यक्ष वा कुनै सदस्य वा सदस्य-सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्ने छ ।
१३. कार्यविधि संशोधनसम्बन्धी व्यवस्था : महानगरपालिकाले नेपाल सरकार संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालयको राय परामर्श लिई यस कार्यविधिमा आवश्यकताअनुसार थपघट, हेरफेर वा संशोधन गर्न सक्ने छ ।